

До Председателя
на научното жури

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.п.н. Надежда Георгиева Йорданова

ШУ „Епископ Константин Преславски”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен “доктор”

в област на висше образование **7.Здравеопазване и спорт,**

професионално направление **7.6. Спорт**

Докторска програма: Теория и методология на спортната наука

Автор: *Вержиния Светославова Милашка*

Тема: *„Моделиране на спортно-техническия потенциал при състезателки на мятане на диск в квалификационен аспект”*

Научен ръководител: *доц. д-р Румяна Карапетрова– НСА „Васил Левски”.*

I. ОБЩО ОПИСАНИЕ НА ПРЕДСТАВЕНИТЕ МАТЕРИАЛИ

Определена съм за член на научно жури със заповед № ЗП-325 от 30.03.2019 г. на Ректора на НСА „Васил Левски” по процедура за защита на дисертационен труд на тема *„Моделиране на спортно-техническия потенциал при състезателки на мятане на диск в квалификационен аспект”* за придобиване на образователната и научна степен “доктор” в област на висше образование **7.Здравеопазване и спорт,** професионално направление **7.6. Спорт,** докторска програма Теория и и методология на спортната наука Автор на дисертационния труд е редовен докторант към катедра „Лека атлетика” Вержиния Милашка с научен ръководител – доц.д-р Румяна Карапетрова от НСА „Васил Левски”.

Предоставените ми за рецензиране материали включват

- ❖ Автобиография;
- ❖ Заповед за отчисляване с право на защита;
- ❖ Протокол от катедрен съвет, отнасящ се до докладване на готовност за откриване на процедура и предварително обсъждане на дисертационния труд;
- ❖ Дисертация и автореферат;

- ❖ Списък на научните публикации по темата на дисертацията и копия от тях;
- ❖ Справка за приносните моменти в дисертационния труд;

Горе изброените документи са в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на НСА „Васил Левски“:

Докторантът е приложил **4 броя** публикации.

II. КРАТКИ БИОГРАФИЧНИ ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТА

Вержиния Светославова Милашка през периода 2010-2014 г. година следва в НСА „Васил Левски“ гр. София. Дипломира се през 2014 г. и придобива специалността: треньор по лека атлетика. Продължава обучението си в същото висше училище в магистърска програма „Спорт за високи постижения“, която завършва през 2015г. Печели конкурс за редовен докторант към катедра „Лека атлетика“. Зачислена е за обучение за срок от три години на 01.03.2016г.

Към личните компетенции на Вержиния Милашка бих искала да отбележа, че тя владее на добро ниво английски език. Притежава много добри компютърни умения. Комуникативна е, умее да работи в екип и притежава организаторски способности. Вержиния Милашка има богата състезателна кариера в леката атлетика. Тя активно се състезава в дисциплини от групата на хвърлянията.

АКТУАЛНОСТ И ЗНАЧИМОСТ НА РАЗРАБОТЕНИЯ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД ПРОБЛЕМ

Дисертационният труд на Вержиния Светославова Милашка представлява научно практическо изследване, свързано с лекоатлетическата дисциплина мятане на диск- жени. Лекоатлетическа дисциплина, с която Република България е била сред световния елит. Завоювала е множество призови места на световни, олимпийски и европейски състезания.

Важността на разработената от ас. Вержиния Милашка дисертация се засилва, поради фактът, че през последните години страната ни е направила сериозно отстъпление от недалечното минало. Нужен е задълбочен анализ, установяване на моментното състояние на дисциплината, както и търсене на пътища за усъвършенстване на подготовката в мятането на диск.

В този контекст считам, че избраната и разработена от Вержиния Милашка тема е с особено значение за теорията и практиката в областта на спортната тренировка.

I. ПОЗНАВАНЕ НА ПРОБЛЕМА

Вержиния Светославова Милашка има богат натрупан опит, като състезател по лека атлетика. Тя познава в детайли проблематиката. За нейната компетентност изводи могат да се направят от анализите в глава трета на дисертацията.

III. МЕТОДИКА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

За решаване на задачите, постигането на целта и доказване на хипотезата, докторантката прилага комплекс от общо педагогически и специализирани методи на изследване, които включват:

- методи за получаване на ретроспективна информация: проучване на литературни източници, историография, анализ на личните дневници на елитни български дискохвърлячки;
- Апаратурни методи на изследване: видеометрия, хронометрия
- математико-статистически методи за обработка на резултатите и анализ: вариационен, корелационен, регресионен и сигмален методи.

Комплексът от формиращи и диагностични методи е адекватен на изследователската цел и системата от изследователски задачи, които авторката си поставя.

IV. ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Разработената от Вержиния Милашка дисертация следва класическата структура за подобен род разработки и отговаря на общоприетите изисквания. Тя съдържа увод, четири глави, постановка на проблема, научно-методологични параметри на изследването (цел, задачи, методика и организация), анализ на резултатите от изследването, изводи и препоръки и библиографска справка.

Трудът е разработен в обем 127 страници. Онагледен е с 54 таблици и 32 фигури.

Уводът е кратък, стегнат и въвежда в избраната проблематика.

В първа глава „Обосновка на проблема” (37с.) докторантката Вержиния Милашка, прави ретроспективен теоретичен анализ по проблема, като характеризира дисциплината мятане на диск: техника на мятането на диск, фактори, обуславящи далечината на полета при мятането на диск, контролът и моделирането на подготовката на дискохвърляча. т.е аспекти на структурата и съдържанието на тренировъчния процес и моделиране на подготовката.

Проучва **158** литературни източника, от които **122** на кирилица, **31** на латиница и **5** от интернет.

Литературният обзор е добре структуриран. Проследено е развитието на световния рекорд в мятането на диск – жени (таблица 1 на с.8). Направен е анализ и на българските постижения по дисциплината, като е открит принос на отделни състезателки и техните призови класирания. На фиг.1, с.12 графично е илюстрирана динамиката на развитие на световния и на българския рекорд в мятането на диск- жени. Милашка се спира и на 50те най-добри резултата в дисциплината за цялата и история в световен мащаб. Откроява и 50 те най-добри постижения в мятането на диск у нас. Добро решение е графичното сравнение на динамиката на

развитие на световния и на българския най- добър резултат в мятането на диск в периода 1987-2017г.

В раздел 1.2.е разгледана спортно - техническата характеристика на дисциплината мятане на диск.Докторантката е представила системно структурна схема на техниката на мятането на диск (с.22).Спряла се е на всички елементи, обуславящи спортното постижение, като е акцентирала върху скоростта на излитане, ъгъл на излитане и височина на излитане на уреда, времеви характеристики на основните фази на мятането.Посочила е формули, с които се изчислява далечината на полета на уреда и височината на изпускане на уреда.

Раздел 1.3 е посветен на физическия потенциал на хвърляча ,който се формира от физическите му качества и антропометричните показатели.Милашка проследява и цитира по Ст.Стойков данни за скоростно-силовите възможности и антропометричните показатели на най-добрите български дискохвърлячки

Контролът в тренировъчния процес е дейност, при която се събира информация и се оценява действителното състояние на даден обект с цел подобрене и усъвършенстване. А моделирането свързваме с „възпроизвеждане на нещо”. Тези два момента според мен са разкрити доста схематично в раздел 1.4 на дисертацията.Докторантката се опира на тях, за да разработи моделни характеристики за физическите качества и техническите възможности на жени – дискохвърлячки.

Положителен момент е,че първа глава от дисертацията завършва с обобщения и правилно формулирана изследователска хипотеза.

Изследователската хипотеза произтича от направения литературен обзор и амбицията на докторантката да се опре на моделирането на спортно- техническия потенциал на състезателките в мятането на диск, което ще позволи усъвършенстване на подготовката и подобряване на спортните постижения на състезателките в Република България.

Втора глава „Цел,задачи, методика и организация на изследването” съдържа: гореизброените параметри. Целта и задачите са формулирани точно и ясно. Считам, че задачите са прекалено раздробени и някои от тях могат да се обединят (например 1 и 2; 6 и 7).За тяхното изпълнение е приложен комплекс от класически методи, като теоретико-логически анализ на литературни източници, структурно наблюдение, математико-статистически методи и видеометрия.

Обектът и предметът на изследването са определени правилно.

Вержиния Милашка осъществява своята изследователска програма въз основа на данни за първите 3 от общо 21 дискохвърлячки от последните 7 европейски и първите 3 (общо 21) българки от проведените държавни шампионати в годините на европейски такива.

Физическият потенциал измерва с помощта на 18 показателя на 14 български дискохвърлячки с изключително висока спортна квалификация. 24 показателя докторантката подбери за изследване на техниката, които са поместени на таблица 12 (с.47).

Вержиния Светославова реализира и видеозаснемане, като обект на изследване са времевите, амплитудни и ъглови характеристики на 18 опита, направени от държавната шампионка в мятането на диск от последните 5 години

Втора глава е с обем 10 страници (от 42 до 52с). Докторантката стегнато и пестеливо излага своята изследователска програма. Получените резултати са подложени на статистическа обработка.

Организацията на изследването е протекла в 6 етапа, описани на страница 52 от дисертацията.

Глава трета е посветена на „Анализ на резултатите”. Тя е в обем 64 страници. В нея резултатите от събрания материал са представени чрез 54 таблици и са много добре онагледени с 32 фигури. Авторката последователно в параграф 3.1. излага развитието на дисциплината мятане на диск – жени в света и у нас след поставянето на последните рекорди. Изследва динамиката на спортните постижения във възрастов аспект (параграф 3.2.)- поместени са в таблица 14 на с.59. Констатира, че спортният резултат рязко се повишава след 15 годишна възраст, а след 23г. постиженията са стабилни. За оценка на нивото на спортния резултат Вержиния Милашка разработва нормативи по пет степенна скала, като за целта използва сигмален метод.

Физическият потенциал на състезателките от световния и български елит проследява на базата на: *антропометрични признаци; специални спортно-технически възможности; комплексни скоростно-силови възможности; скоростно-силови възможности на долни крайници; и др.* За открояване на специалните спортно -технически възможности докторантката подбери комплекс от специфични за целта упражнения. При обработката на данните използва регресионен метод, като така извежда регресионни уравнения за прогнозиране на постиженията, в зависимост от резултата на всяко упражнение. И тук са разработени нормативи.

Същият модел докторантката прилага при анализиране на скоростно- силовите възможности на дискохвърлячки, като използва упражненията бягане 30.м. от висок старт, скок на дължина от място, троен скок от място и петорен скок от място. Отново извежда нормативи за оценка по пет степенна скала.

Четвърти параграф на глава трета е посветен на техническия потенциал на дискохвърлячката. Докторантката много прецизно изследва основните времеви, амплитудни и ъглови характеристики на лекоатлетическата дисциплина мятане на диск. Това и позволява да

откри достоверни взаимовръзки между отделните показатели и индивидуалните им изменения спрямо спортния резултат.

Закономерно тази трета глава от дисертацията завършва с изследване способността за реализация на спортно-техническите възможности на дискохвърлячки. Богатият фактически материал е анализиран задълбочено и още веднъж проличава компетентността на докторантката по разглеждания в дисертацията проблем.

Трудът на Вержиния Светославова Милашка е написан на добър език. На определени страници откривам отклонения от академичното писане, но това е поправимо. По отношение на графичното оформление бих искала да подчертая, че е много добро. Необходима е корекция при номерирането на таблиците: от таблица 4 следва таблица 6.

Закономерно трудът завършва с „Изводи за спортната теория и практика”. Те са 8 на брой и според мен произтичат от направеното изследване. Считам, че не е необходимо да са обособени като IV.

▪ ПРИНОСИ И ЗНАЧИМОСТ НА РАЗРАБОТКАТА ЗА НАУКАТА И ПРАКТИКАТА

- Проследено е развитието на дисциплината мятане на диск в Република България и в световен мащаб.
- Обогатена е теорията и практиката във връзка с подготовката на състезателки в дисциплината мятане на диск - жени;
- Разкрити са тенденциите на развитие на постижението в дисциплината мятане на диск- жени.
- В резултат на всички задълбочени проучвания и анализи докторантката разработва таблици с моделни характеристики по отделните изследвани показатели за постигане на определен резултат.

• ПРЕЦЕНКА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Авторът е посочил 4 публикации по темата, като 1 е самостоятелна, а три са в съавторство с научния ръководител и колеги.

V. ЛИЧНО УЧАСТИЕ НА ДОКТОРАНТА

Проведеното изследване е реализирано лично от Вержиния Светославова Милашка и научните приноси са нейна заслуга.

VI. АВТОРЕФЕРАТ

Авторефератът е разработен съобразно изискванията. Неговата структура и съдържание представят в съкратен вариант тези на дисертационния труд.

VII. ЛИЧНИ ВПЕЧАТЛЕНИЯ

Не познавам Вержиния Милашка лично.

ПРЕПОРЪКИ ЗА БЪДЕЩО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИТЕ ПРИНОСИ И РЕЗУЛТАТИ

Предложеният ми за рецензиране материал препоръчвам да бъде публикуван под формата на монография . Това ще позволи на много повече заинтересовани да се възползват от описаните резултати.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Предложеният труд отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на НСА „Васил Левски“.

Всичко това ми дава пълно основание за **положителна оценка** и с увереност да препоръчам на членовете на Научното жури да **присъди образователно-научната степен “доктор”** на **Вержиния Светославова Милашка** в област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.6. Спорт, докторска програма Теория и методология . Дисертационният труд показва, че докторантът Вержиния Светославова Милашка притежава много добри научно-изследователски умения и може да провежда ефективно обективни научни изследвания .

25.04. 2019 г.

Рецензент:

/проф. д.п.н Надежда Йорданова/